

כישורי חיים

תכנית ליבה לכיתה ב'

מותאמת לבתי הספר במגזר הממלכתי-דתי

שיעור 28

זיהוי והתמודדות עם מצבים מסוכנים

התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:

מרים בן ישר, שרה טוויל והרב איתן לוי

רציונל

המציאות מלמדת, שיחד עם הגדלת המרחב והעצמאות של ילדים הם עלולים להיקלע למצבים שיש בהם פיתויים ונגיעות בגופם בניגוד לרצונם.

אחת המטרות של התכנית היא ללמד את הילדים לזהות אירועים שעלולים להיות בהם פיתוי וסכנה בעבורם, כדי שלא ייקלעו אליהם.

יש לתרגל עם הילדים כיצד להתמודד עם מצבים כאלה, אם נקלעים אליהם, ולהציע דרכים שונות לפתרון בעיות, לקבלת החלטות ולביצוען.

הדרך המוצעת כאן היא זיהוי הבעיה; חשיבה על פתרונות אחדים, ובחירה בפתרון המתאים לילד או לילדה הנקלעים למצב מעין זה.

הכרת השלבים ותרגולם באירועים רלוונטיים עשויים לשמש סימולציה נכונה להתמודדות עם מצבים אחרים.

לקט מקורות לתלות על הלוח הפעיל:

דברים פרק ד טו וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך מכין אותו מכת מרדות.

חולין י. סכנה חמורה מאיסור!

ירושלמי מסכת שבת פרק ב הלכה ו אין השטן מקטרג אלא בשעת סכנה

מטרות

התלמידים:

1. ילמדו לזהות אירועים אסורים ומסוכנים.
2. יכירו דרכים לפתרון בעיות.
3. יספרו על החלטות שהם מקבלים כשעליהם לבחור בין אפשרויות שונות.
5. יתנסו בפתרון בעיות ובקבלת החלטות במצבים רלוונטיים לנושא.

מפגש מס' 28 : כיצד לא להיקלע למצבים מסוכנים?

מפגש זה מופיע ברצף לאחר מספר מפגשים שעסקו בקבלת החלטות. במצבי סיכון וסכנה אין בדרך כלל מרווח של זמן להחליט החלטה תוך שקילת חלופות רבות ולכן המטרה היא לבדוק את החלופות השונות למגוון מצבי סיכון דווקא כאשר אלה אינם עומדים על הפרק, במטרה להכין מראש רפרטואר תגובות מתאים. במפגש זה יתרגלו התלמידים מצבים שבהם הם עלולים להיתקל בבעיה. הדיון במצבים אלה יתמקד בהימנעות ממצבים אלה או בתכנון מהלכי היחלצות מהם.

מהלך

1. המורה תכין על רצועות נייר דוגמאות רבות למצבים העלולים לגרום ילדים למצבי סכנה.
2. הכיתה תתחלק לקבוצות של 4 תלמידים וכל קבוצה תקבל מספר רצועות לדיון.
3. התלמידים ידונו במצבי הסכנה ויחפשו פתרונות לכל אחד מהמצבים: איך להתמודד עם המצב אם התרחש ואיך ניתן היה להימנע ממנו?
4. כל קבוצה תנסח חוק או מספר חוקים שיכולים לסייע לתלמיד להתמודד עם מצבי סכנה או להימנע מהם.
5. בדיון בכיתה תציג על קבוצה את החוק או החוקים שניסחה.
6. יערך דיון על השאלות הבאות:
 - פתרון אחד שהוצע בקבוצה שלא חשבתי עליו.
 - פתרון שהוצע בקבוצה והוא לא נראה לי.
 - משהו שלמדתי על הימנעות ממצבי סכנה.
7. המורה תסכם את העבודה בכיתה במסרים שעלו מתוך הדיון.

מצבים המצריכים פתרון וקבלת החלטה - מה נעשה אם?*

דוגמאות למצבים העלולים לגרום ילדים למצבי סכנה:

- מה אני עושה אם איש זר מנסה להתיידד אתי בדרכי הביתה מבית-הספר?
- מה אעשה כשאחזור הביתה, לא יהיה איש בבית, ולא יהיה לי מפתח?
- מה אעשה אם מישהו לא מוכר לי יבוא לקחת אותי מבית-הספר ויגיד לי שאמא שלחה אותו להביא אותי הביתה?

* דוגמאות המצבים מכוונות, כמובן, גם לבנים וגם לבנות.

- מה תעשה אם דוד שאתה אוהב יגיע לביקור ויחבק אותך, ואתה תרגיש תחושות לא נעימות?
- מה תעשי אם דודה שלך תבוא לביקור, והיא תנסה לנשק אותך, ואת תרגישי שלא בנוח, לא נעים?
- מה תעשו אם תרגישו לא נעים ולא נוח בדרך לבית-הספר או בדרך מבית-הספר הביתה?
- מה תעשה אם מישהו יציע לך כסף כדי שתבוא למכונת שלו ותעזור לו לשאת חבילות?
- מה תעשי אם מישהו יציע לך ממתקים בתנאי שתרשי לו לחבק אותך?
- מה תעשה אם אחיך יתעצבן כי דרכת במקרה על הרגל שלו?
- מה תעשי אם יקרה לך דבר לא נעים בדרך לבית-הספר? אל מי תפני ולמי תספרי?
- אדם זר מבקש לתת לך חבילה קטנה (שקית, או קופסת גפרורים) ולהעביר למישהו. מה תעשה?
- הגעת לביתו של חבר שלך מהכיתה כדי לשחק אתו. אחיו הגדול שלומד בתיכון פותח בקבוק בירה ומציע לכם לשתות אתו. מה תעשה?

למחנך: ניתן להשמיט או להוסיף מצבים בהתאם למה שמתאים לתלמידך, וכן להתאים את ניסוח הדוגמאות לבנים או לבנות.

מסרים

- ❖ אפשר ללמוד להמנע ממצבים שיש בהם סכנה.
- ❖ אפשר לבחון מצבי סכנה מראש ולהחליט כיצד לנהוג נכון.